

ГОДУНОК Зоряна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри журналістики та PR-менеджменту, Національний університет «Острозька академія», вул. Семінарська, 2, Острог, Рівненська область, 35800, Україна (zorianahodunok@oa.edu.ua)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8300-432X>.

DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2022.49.10>

Бібліографічний опис статті: Годунок, З. (2022). Гендерна (не)рівність у жіночому фентезі Ольги Громико «Рік щура». *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філологія», 49, 69–75.* doi: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2022.49.10>.

ГЕНДЕРНА (НЕ)РІВНІСТЬ У ЖІНОЧОМУ ФЕНТЕЗІ ОЛЬГИ ГРОМИКО «РІК ЩУРА»

Анотація. У статті авторка здійснила деконструювання гендерних стереотипних ролей і функцій ключових персонажів фентезійного гумористичного роману-дилогії О. Громико «Рік щура». З огляду на те що роман вважають зразком жіночого фентезі, тобто, з одного боку, він належить до масової культури, на сьогодні патріархальної за своєю суттю, а з другого, – є текстом жіночим, тобто таким, що має реалізувати жіночу ціннісну парадигму в чоловічій культурі, така метода є виправданою.

Головна персонажка роману-дилогії Риска є типовим образом для фентезі: вона володіє певними магічними здібностями, має драматичний бекграунд неприйняття несправедливості, який спонукає її до пошуку себе з доданням на цьому шляху зла. Водночас Риску подано як типовий, стереотипний жіночий образ у масовій літературі, зокрема в тій, що має за основу розгортання любовного дискурсу (т. зв. ромфант). Це означає, що вона володіє певним набором характеристик, ключовою серед яких є та, що дівчина / жінка є не сама собою цінність, а як дівчина / жінка-ДЛЯ-чоловіка.

Чоловічий персонаж роману-дилогії Альк, як і Риска, є типовим фентезійним образом і водночас втілює в собі ключові характеристики справжнього чоловіка: він сильний фізично й духовно (здатний захищати й нападати), займає високе суспільне становище, розумний, владний і харизматичний. Саме Альк стає стрижневим елементом, який розгортає фентезійний сюжет, розкриває чи навіть змінює характер Риски – і посідає домінуючу позицію щодо персонажки: керує її діями, визначає її подальші кроки, водночас захищає й оберігає, навіть ціною власного життя.

Реалізація гендерних стереотипів, типових гендерних ролей і функцій у текстах масової культури, зокрема й у популярному сьогодні жанрові фентезі сприяє закріпленню їх у масовій свідомості як нормативних щодо чоловіка й жінки. Це може сприяти поширенню гендерних стереотипів у суспільстві, мати загалом негативні наслідки для гендерної ідентифікації читачів таких текстів.

Ключові слова: жіноче фентезі, гендерні ролі й функції, чоловічий образ, жіночий образ, жінка-для-чоловіка.

HODUNOK Zoriana – Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Journalism and PR Management, The National University of “Ostroh Academy”, Seminarska str., 2, Ostroh, Rivne region, 35800, Ukraine (zorianahodunok@oa.edu.ua)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8300-432X>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2022.49.10>

To cite this article: Hodunok, Z. (2022). Gender (in)equality in woman's fantasy by Olha Gromyko «Year of the Rat». *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Druhobyt'skoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Seriiia «Filolohiia» – Problems of the humanities: a collection of scientific*

works of Drohobych State Pedagogical University named after Ivan Franko. Series «Philology», 49, 69–75.
doi: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2022.49.10> [in Ukrainian].

GENDER (IN)EQUALITY IN WOMAN'S FANTASY BY OLHA HROMYKO "YEAR OF THE RAT"

Summary. *In the article, the author tries to deconstruct gender stereotypical roles and functions of the key characters of the fantasy humorous novel-dilogy «The Year of the Rat» by O. Gromyko. The novel is considered a model of female fantasy, so it belongs to mass culture, today patriarchal in nature, and it is a female text, one that implements the female value paradigm in male culture. That is why application of the elements of female studies as a method to analyze the dilogy is justified.*

The main character Ryska is a typical image of fantasy novel in general: she has certain magical abilities, has a dramatic background of rejection and injustice, that motivates her to seek herself, and in this way she overcomes evil. At the same time, Ryska is interpreted as a stereotypical female image in mass literature, in particular in the one, based on the development of love discourse. This means that it has a certain set of characteristics; the key one is that a girl / woman is not a value in herself, but as a girl / woman-for-a-man.

The male character of the dilogy novel Alk, like Ryska, is a typical fantasy image and at the same time embodies the key characteristics of an exemplary – real man: he is strong physically and spiritually (able to defend and attack), occupies a high social position, is intelligent, powerful and charismatic. It is Alk who becomes the core element that unfolds the fantasy plot, reveals or even changes Ryska's character – takes a dominant position on the female character: directs her actions, determines her next steps, while protecting and preserving her.

The implementation of gender stereotypes, typical gender roles and functions in the texts of mass culture, including in today's popular fantasy genre, contributes to their consolidation in the mass consciousness as normative for men and women. This can contribute to the spread of gender stereotypes in society, has generally negative consequences for the gender identification of the readers.

Key words: *female fantasy, gender roles and functions, male image, female image, woman-for-man.*

Постановка проблеми. Ольга Громико є представницею сучасної білоруської фентезійної літератури, зокрема жіночого гумористичного фентезі, найвідомішими зразками якого є серія романів про відьму Вольху Редну. Вона також є авторкою кількох фентезійних і фантастичних повістей, співавторкою з Андреем Улановим фентезійного («Плюс на мінус») і фантастичного («Кіборг і його лісник») романів тощо.

Застосування елементів гендерних студій до аналізу текстів масової фентезійної літератури, патріархальної за своєю суттю, навіть якщо говоримо про жіноче фентезі О. Громико, видається цікавим методологічним підходом, оскільки вони не тільки пропонують новий кут зору на певні факти і явища, але й тому що вони реалізують своєрідну деконструкцію суспільно-політичного й культурного життя, пропонують новий конструктивний ціннісний його вимір.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Гендерні студії в Україні останніми роками стають усе більш затребуваними в

різних галузях знань, наприклад, у соціології, історії, культурології, релігієзнавстві, соціальних комунікаціях тощо (О. Стрельник, М. Рубчак, О. Кісь, Т. Марценюк, М. Петрушкевич, Ю. Маслова та ін.). Літературознавство теж не є винятком (до прикладу, студії С. Павличко, В. Агеєвої, О. Забужко та ін.). У контексті масової літератури, зокрема й фентезійної, важливими визначаємо такі аспекти:

– чоловік є визначальним, начальним образом («Він – суб'єкт, він – абсолют») (переклад наш – З. Г.) (Бовуар, 2016);

– чоловічий образ постає як справжній чоловік, з визначеним і загалом ригідним набором характеристик. Ті чоловічі образи, які не володіють таким набором характеристик, не постають як образи зразкові, бажані, очікувані;

– жіночий образ репрезентовано як жінку-ДЛЯ-чоловіка. Це образ більшою мірою адаптивний: залежно від сетингу, у якому розгортається сюжет, власне сюжету, характеру чоловічого персонажа, що зазвичай визначає напрямок розгортання сюжету, жіночий образ

змінюється. Як говорить С. де Бовуар, «людство створене чоловічою статтю, і це дає підстави чоловікові визначати жінку не як таку, а в стосунку до самого себе; її не осмислювано як автономну істоту» (переклад наш – З. Г.) (Бовуар, 2016);

– варіативність жіночих образів, однак, не обов'язково передбачає суттєву варіативність виконуваних ними функцій у стосунку до чоловіка;

– чоловічі й жіночі образи значною мірою ґрунтовані на гендерних стереотипах щодо традиційних, правильних, ідеальних гендерних ролей і функцій чоловіка й жінки в стосунках одне з одним, у родині, суспільстві загалом;

– чоловічі й жіночі образи розкриваються в контексті владних суспільних відносин, у яких чоловік отримує більшу владу просто тому, що є чоловіком.

Подані вище аспекти функціонування чоловічих і жіночих образів стосуються головню тих текстів, які розгортають любовний дискурс (т. зв. ромфант). Фентезійний роман-диалогія О. Громико «Рік щура» належить саме до таких. Тож **метою** цієї статті є проаналізувати ключові чоловічі й жіночий персонажі романів «Рік щура. Відуня» й «Рік щура. Путьниця» з огляду на реалізацію в них типових гендерних ролей, функцій та стереотипів, які організують їхню взаємодію в патріархальному суспільстві. Мета передбачає розв'язання таких **завдань**: 1) визначити стереотипні гендерні ролі чоловіка й жінки у фентезійному романі; 2) визначити характеристики й функції типового чоловічого й жіночого образів у фентезійному романі О. Громико; 3) визначити типові ситуації, у яких діють персонажі фентезійного роману О. Громико, як певні межі гендерної ідентичності й функційності; 4) екстраполювати відповідні образи на тексти інших фентезистів і масової літератури загалом, яка є патріархальною за своєю суттю. **Актуальність** статті в такому разі зумовлена кількома чинниками: 1) актуалізацією літературознавчих студій текстів масової літератури, зокрема й фентезійної (Годунок, 2018, с. 75–76); актуалізацією гендерних, феміністичних студій; а також 3) реалізацією в жіночому фентезійному тексті патріархальної ціннісної парадигми.

Виклад матеріалу. Головними персонажами (між ними й розгортаються любовні стосунки) фентезійної диалогії є Риска й Альк. Риска володіє певними магічними здібностями, є відунею, натомість Альк є свічею, тобто відуном, ув'язненим у тілі щура, який має посилювати магічні сили путника, якому належить. Волею випадку він свічею дістається саме Рисці.

Попри те що саме Риска є людиною, яка володіє магією, а Альк лиш має її допомагати як свіча, поки не збожеволіє й не загине в тілі щура, сюжет роману-диалогії розгортається так, що їхні ролі змінюються: Риска стає помічницею, яка взяла на себе зобов'язання доставити Алька додому, який керує поведінкою дівчини, її словами й діями, визначає їхній подальший шлях. Тобто призначенням Риски стає жити для Алька й для забезпечення його потреб, що загалом узгоджується з біблійною концепцією взаємодії чоловіка й жінки (Книга Буття, 2, 19: «І сказав Господь Бог: «Не добре, щоб бути чоловіку самотнім. Створю йому поміч, подібну до нього» (Біблія, 2003, с. 11)). Відтак домінантна позиція чоловіка й другорядна, допоміжна роль жінки є каноном, нормою в культурі, ґрунтованій на християнському вченні.

Цікавими є ознаки, за якими в оповіді ідентифіковано персонажі. Так, Риску з дитинства й по описувану пору називають дівкою («девка»), що є виразним гендерним стереотипним маркером: це певний набір типових характеристик, який визначає кожну дівчину в суспільстві, де панують чоловіки. Вона повинна бути доброю господинею, мати чоловіка, народити купу дітей і бути їм гарною матір'ю. Важливо зазначити в цьому ключі, що Риска виросла у весі (селі), яке в білоруській культурі (як і в українській) вважається коліскою традицій народу.

Номінація «дівка» не передбачає іншої ролі й інших функцій, окрім тих, які врегульовують стосунки з чоловіком і сім'єю. Будь-які соціальні активності, до яких звертається Риска впродовж розгортання сюжету романів (як-от подорож, проповідництво, участь у війні тощо) – це прерогатива чоловіків. Вона ж отримала до них доступ тому, що втекла з дому, захищаючи своє право на справедливість і власний життєвий вибір. Тобто ці дії

вимушені, хоч певні з них і омріяні. Попри їх здійснення, Риска – усе та ж дівка, тобто виконує типові й очікувані від неї функції щодо чоловіків, із якими її пов'язала доля. Розширення спектру дій Риска не забезпечує її іншої ідентифікації.

Жара, названого брата Риска, найчастіше ототожнювано через його заняття – злодійство, тобто він злодій («вор»). Однак Риска не сприймає це як заняття, виходячи з міркувань моралі й безпеки. Альк, постійно називаний саврянином, білокосим (через національність), є тим, із ким Риска за нормальних умов ніколи б не зішлася, бо сама є плодом згвалтування її матері саврянином. Тож сюжет фентезійної діалогії поміщає персонажку в такі умови, коли чоловіки, які її оточують і які мали б стати для неї найближчими людьми, фактично є тими, хто загрожує їй фізично й психологічно. Звісно, це сприяє розгортанню сюжету, допомагає розкрити характери персонажів, забезпечує емоційний аспект стосунків Риска й Жара, Риска й Алька, Жара й Алька. І водночас цей прийом вказує на цілковиту залежність персонажки від чоловіків і визначеність її життя чоловіками. Важливо, що її життя як дитини було визначене батьком, якого вона не знала, вітчимою, який її продав, далеким родичем, який використовував її працю та її магічні здібності. Тобто Жар й Альк не єдині чоловіки, від яких залежали умови і якість життя Риска. Власне тільки чоловіки їх і визначали. Єдине рішення, прийняте Рискою самостійно, – вкрасти корову, зароблену власною працею, і втекти, – вирвало її з якомсь налагодженого життя і вкинуло в нове. Це життя відкрило перед нею нові можливості, суттєво розширило її функціонал, однак не позбавило цієї чоловічої визначеності.

Образ Риска типовий для фентезійної літератури загалом і творчості О. Громико зокрема. Дівчина має драматичний бекграунд: вихована матір'ю й вітчимою, вона є плодом згвалтування, отож, навіть не йдеться про те, щоб бути прийнятою у власній родині. Дійшло навіть до того, що її продають далекому вітчимовому родичу як рабину. І такий драматичний бекграунд негативного досвіду родинних стосунків відповідає характеристикам ключових образів романів більшості фентезистів: Дж. К. Ролінг (Гаррі Поттер), Дж. Страуда

(Натаніель), Дж. Мартіна (Джон Сноу, Арія Старк та ін.), М. і С. Дяченків (Ліна Лапіна), Т. Флетчера (Вільям Трандл), М. Семьоновой (Зима), Р. Моргана (Рингіл Ескіат) та ін., не залежно від того, яке перед нами фентезі – дитяче, доросле, епічне, гумористичне, світле, темне – неприйняття (наприклад, родиною) стимулює пошук свого місця у світі персонажем чи персонажкою, отож, розгортає фентезійний сюжет. Крім того, так читач співчуває героям і співпереживає з ними, що забезпечує емоційний зв'язок між аудиторією й текстом.

Тож мотив забезпечення первинної слабкості персонажа в загалом жорсткому й несправедливому світі типовий для фентезі. Цей додатковий маркер слабкості – гендерний: певний жіночий персонаж отримує силу, але є слабким в очах інших саме тому, що він жінка / дівчина. Так забезпечено перевагу сили зла над добром, представником якого є наша персонажка; так само в тексті реалізовано елемент казкового: коли це раціонально, логічно, слабше добро таки перемагає зло.

Риска – жертва (вона навіть магічну силу отримала у страшній стресовій ситуації проти власної волі), тож потребує захисту. І хоч вона навчається і тікати, і захищатися самотужки, поруч з'являється спершу Жар, який стає згодом названим братом, а потім і щур Альк, її пара.

Вона привчена до роботи, добра господиня, здатна, отже, створювати затишок для власної сім'ї й чоловіка.

Вона невинна, але достатньо прагматична, що зумовлено умовами її життя.

Вона відкрита й добра, здатна до співчуття.

І всі ці характеристики, безумовно, необхідні для того, щоб Риска стала ідеальною партнеркою для Алька: багатого, звиклого, що йому коряться й про нього дбають, та навіть аб'юзера. Тобто Риска володіє вичерпним набором характеристик, необхідних для того, щоб бути власне дівкою, тобто дівчиною-для-чоловіка.

Звісно, у фентезійній літературі з'являються й інші жіночі образи. Цікавою в цьому ключі є образ бабуні Доцевіск із циклу фентезійних романів «Відьми» Т. Пратчетта. Вона не має чоловіка й дітей, але сприймає це не як жертову, а як вільний вибір. Її спосіб життя, мислення,

самоідентифікація визначені не кимось (чоловіком чи чоловіками) чи чимось (наприклад, патріархальною культурою), а винятково тим, як сама бабуня Дошевіск тлумачить те, що означає бути собою, бути відьмою.

Снніфер із «Відьмака» А. Сапковського чи Данерис Таргарієн і Серсі Ланістер із «Пісні Льоду й Полум'я» Дж. Мартіна наділені силою й статусом рівними чи й вищими за чоловічі. Однак це неминуче призводить до жертвування – можливістю мати дітей, втратою дітей тощо – по суті, тим, що визначає індивіда як жінку в традиційній патріархальній культурі. Виконання жінкою традиційних гендерних чоловічих функцій має наслідком занедбання її власних.

О. Громико обрала відмінний шлях: Риска від початку не посягала на чоловічий статус – чоловічу владу, тож отримала можливість мати все: вищий соціальний статус, дітей, чоловіка, який любить її, – геппі-енд. Звичайно, друга частина діалогії має відкритий фінал («... було [...] видно, як Альк із Рискою, про щось там домовившись, простягнули одне одному руки. / І так далі й поїхали» (переклад наш – З. Г.) (Громико, 2010, с. 506)), але він свідчить саме про те, що персонажі закохані й лишилися разом.

Якщо відьма Вольха Редна (персонажка серії романів О. Громико про відьму В. Редну) навчається у школі для чарівників на типово чоловічій спеціальності і стає бойовим магом, якщо Шелена (персонажка роману О. Громико «Вірні вороги» та її повісті-сиквела «Капкан для некроманта») є перевертнем, тобто від початків значно сильнішою істотою, аніж людина й чоловік зокрема, а Єлена (роман О. Громико й А. Уланова «Плюс на мінус») – інспектором, то вони володіють статусами й функціями, достатньо потужними, щоб кинути виклик чоловікам. І навіть такий же чи подібний до Рисчиного драматичний бекграунд для них не є завадою, щоб зайняти сильну позицію. Сама Риска такої сильної позиції не отримує, навіть ставши путьницею. Ба більше, попри те, що навколишні сприймають її як відуню чи путьницю, вона сама виконує типові функції власне дівки, жінки у співдії спершу з Жаром, потім й Альком.

Риска займає низьке соціальне становище, її мудрість не книжна, а життєва, її функція – забезпечення дому, для Жара й Алька зокрема,

навіть якщо вони в дорозі. Так, її сукня чи сорочка стає місцем постійного перебування для щура Алька: він спить там, відпочиває, лікується тощо. Коли Альк перетворюється на людину, Риска так само дбає про нього: готує, пере, створює затишок там, де вони зупинилися. Тож розгортається ситуація, коли навіть попри те, що саме Риска є путьницею, а Альк її свічею, його розум, сила, статус вищі. Зрештою, Вольха Редна є бойовим магом, який перемагає зло, але Льон – правитель цілої вампірської держави; Шелена – перевертень, проте саме Верес її оберігає в найважливішій і найважчій битві супроти того, хто вбив її дитину; Лена – інспектор, але зло перемагає Саня, який був на війні (див. детальний аналіз тут: (Годунок, 2018)).

Альк займає високе соціальне становище, є багатим. Він має гарну освіту, критично й саркастично мислить. Фізично Альк теж розвинений достатньо сильно, володіє бойовими навичками настільки, що може піти один супроти дев'яти й перемогти, тож здатен нападати й захищати, а з огляду на те, що Риска слабша, навіть жертва, це одна з ключових його функцій.

Попри це він аб'юзер: повсякчас насміхається з Риски, свідомо робить їй боляче (наприклад, кусає до крові), виставляє дурепною перед іншими в різних побутових ситуаціях.

Звісно, такі аб'юзивні стосунки піддаються романтизації в масоволітературному любовному дискурсі, оскільки забезпечують високий рівень і крайню різноманітність емоцій, що приваблює читачів: так, з одного боку, Альк може зробити боляче Рисці, викликаючи до неї співчуття, а з другого, – може врятувати її від небезпеки. Це стимулює усвідомлення читачем того, що вона важлива, навіть особлива для нього: бо так жорстко й саркастично ставиться він до всіх (часом трапляються й значно гірші ситуації), але рятує він її, бо вона важлива для нього спершу як найманка, а згодом і як людина, пара.

Такі – аб'юзні – характеристики й дії чоловічих персонажів реалізовано доволі часто, тобто вони типові для текстів, які актуалізують масоволітературний любовний дискурс (від «Буремного перевалу» Е. Бронте й до «До зустрічі з тобою» Дж. Мойєс), оскільки так, з одного боку, засвідчується розвиток, власне зміна персонажа з доволі негативного

до позитивного, принаймні в стосунку до головної персонажки; з другого, – так працює метафора, що любов здатна змінити на краще будь-кого, любов очищує, освячує.

Аб'юзивність Алька в тексті роману виправдана: на його думку, із ним несправедливо повелися, його зрадили, отож, такі характеристики, що загалом видаються непривабливими, наче пробачаються аудиторією, і це, знову ж таки, є типовим прийомом у романах, які розгортають любовний дискурс, зокрема й у фентезійних (наприклад, «Імператорський відбір» В. Свободіної, «Самотній батько познайомиться» М. Ртуть, «Темна пристрасть» Н. Соболевської та ін.).

Зрештою, тому Риска така добросерда – щоб терпіти Алька, приймати таким, яким він є, і показати ЛЮБОВ. І те, що вона переживала від раннього дитинства, теж готувало її до саме такого партнера. По суті, усе в Рисці для його комфорту й блага, навіть якщо він цього не розуміє чи не сприймає належно спочатку.

Але Риска отримує також благо від союзу з Альком: спершу, безумовно, ідеться про можливість заробити гроші на корову (мати придане – ось про що мріяла Риска), потім – стати оповідницею (про це Риска раніше навіть мріяти не могла). А потім вона, звісно, за законами жанру, отримала чоловіка, який захищає від лих і небезпек і піднесе її вочевидь о свого високого соціального статусу, хоча читач про це може лише здогадуватися.

Альк не є ідеальним чоловічим образом, але це типовий, розтиражований образ, ретрансльований у масовій літературі, зокрема й у фентезійній, як норма. Наділення ж його такими характеристиками, як сила, відважність, владність, харизматичність – і можливість іти на жертви, сприяє його ідеалізації в ціннісній парадигмі патріархальної культури. Соціально високе становище Алька, його інтелектуальний й освітній рівні, його фізична й магічна сила – навіть перебуваючи в тілі щура й зобов'язаний виконувати волю Риски, Альк керує нею, визначає її наступні кроки й щоразу, коли вони потрапляють у небезпеку, саме він їх рятує, тобто виконує загалом нормативні для чоловічого образу любовного масоволітературного дискурсу функції, – по суті, усі названі вище характеристики є типо-

вими, повторюваними й відтворюваними в текстах масової літератури.

Висновки. Визначені типи, навіть стереотипні гердерні ролі й функції є: визначальними у фентезійному романі-дилогії О. Громико «Рік щура»; упізнаваними, а тому прийнятними для читача масової літератури; легко відтворюваними, бо загалом існують як схеми для побудови образів і характерів. Персонажка – відкрита, добра, здатна до прийняття і прощення жертва (обставин, людей і часом навіть своєї пари – чоловічого персонажа); персонаж – сильний, владний, жорсткий, часто аб'юзивний, захисник. Персонажка реалізується як жінка-для-чоловіка, вона є другорядним, визначеним образом, порівняно з чоловічим персонажем, який визначає: особливості розгортання сюжету, характер персонажки, її дії в тій чи тій ситуації.

Є. Шумська, М. Ртуть, В. Свободіна, Н. Соболевська та інші фентезистки творять свої чоловічі й жіночі фентезійні персонажі за подібними алгоритмами, і попри те, що феміністичні рухи й загалом рухи за рівність, зосібна й гендерну, щоразу знаходять нових і нових прихильників, такі образи є надто вкоріненими в нашій культурі, мало схильними до змін, власне ригідними. Причину тому слід шукати, однак, не лише в культурній площині: соціальна практика, політична й економічна системи є наскрізь патріархальними (Перес, 2020), отож, і культура реагує належно.

Ретрансльовання й поширення текстами масової літератури, зокрема й доволі популярної сьогодні фентезійної, гендерних стереотипів, нав'язування певних моделей поведінки і характеристики як правильних, нормативних для чоловіка й жінки можуть мати потенційно негативні наслідки для читачів відповідних текстів, зокрема щодо їхньої гендерної ідентифікації.

Перспективи подальших розвідок вбачаємо у вивченні чоловічих і жіночих образів фентезійних романів із метою їхньої типологізації; відстеженні змін у гендерних ролях і функціях чоловічих і жіночих персонажів та пошукові причин цих змін (світоглядних, культурних, суспільних, економічних і політичних тощо); порівнянні чоловічих і жіночих образів у фентезійних романах авторів і авторок.

ЛІТЕРАТУРА

- Біблія, або Книги Святого Письма Старого й Нового Заповіту / пер. проф. І. Огієнка. Українське біблійне товариство, 2003. 1375 с.
- Бовуар С. де.** Второй пол. URL: http://loveread.ec/read_book.php?id=64649&p=1.
- Годунок З. В.** Проблема ідентичності Іншої в гумористично-фентезійних романах О. Громико. *Актуальні питання гуманітарних наук : міжвуз. зб. наук. праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету ім. Івана Франка*. Дрогобич, 2018. Вип. 19. С. 75–80.
- Громыко О.** Год крысы. Видунья. Москва : АРМАДА & «Издательство АЛЬФА-КНИГА», 2009. 344 с.
- Громыко О.** Год крысы. Путница. Москва : АРМАДА & «Издательство АЛЬФА-КНИГА», 2010. 506 с.
- Перес К. К.** Невидимые женщины. Почему мы живем в мире, удобном только для мужчин. Неравноправие, основанное на данных. Москва : Альпина Паблшер, 2020. 496 с.

REFERENCES

- Ohiienko, I.** (2003). *Bibliia, abo Knyhy Sviatoho Pys'ma Staroho i Novoho Zapovitu [Bible or the Books of Scripture of the Old and New Testaments]*. Kyiv: Ukrain's'ke bibliyne tovarystvo [in Ukrainian].
- Bovuar, S.** (2016). *Vtoroy pol [The other sex]*. Retrieved from: http://loveread.ec/read_book.php?id=64649&p=1 [in Russian].
- Hodunok, Z. V.** (2018). Problema identychnosti inshoi v humorystychno-fenteziynych romanach O. Hromyko [The problem of the identity of the Other in humorous fantasy novels by O. Hromyko]. In *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetuimeni Ivana Franka. Seriiia «Filolohiia» – Problems of the humanities: a collection of scientific works of Drohobych State Pedagogical University named after Ivan Franko. Series «Philology»* (Issue 19), (pp. 75–80). Drohobych [in Ukrainian].
- Hromyko, O.** (2009). *God krysy. Viduniia [The Year of the Rat. The Witch]*. Moscow : Armada & «Izdatel'stvo AL'FA-KNIGA» [in Russian].
- Hromyko, O.** (2010). *God krysy. Putnitsa [The Year of the Rat. The Wayfarer]*. Moscow : Armada & «Izdatel'stvo AL'FA-KNIGA» [in Russian].
- Peres, K. K.** (2020). *Nevidimye zhenshchiny. Pochemu my zhivem v mire, udobnom tol'ko dlia muzhchin. Neravnopravie, osnovannoie na dannych [Invisible women. Why we live in the world suitable only for men. Inequality based on data]*. Moscow : Al'pina Pablisher [in Russian].